

NOVÝ EUROBAROMETR O TABÁKU A ELEKTRONICKÝCH CIGARETÁCH V EU

Po 4 letech byl v únoru 2021 publikován již třetí Eurobarometr zaměřený na užívání tabáku a elektronických cigaret u obyvatel 27 zemí EU + UK (celkem 27 237 respondentů) ve věku 15 a více let. V ČR odpovídalo 1 027 respondentů v srpnu 2020 (1). Pokud jsou v následujícím textu uvedena % v závorce bez bližšího popisu, jedná se vždy o změnu situace v ČR oproti Eurobarometru z roku 2017 (2).

Prevalence kouření a užívání nikotinu

Překvapivá je prevalence kouření vyšší než 25 % dle národních průzkumů (3): Eurobarometr uvádí u nás 30 % kuřáků (+1 %), 19 % bývalých kuřáků (0 %), 51 % nekuřáků (−1 %), zatímco v EU 27 kouří 25 % obyvatel. 65 % kuřáků začalo pravidelně kouřit před dosažením 18 let. Jako první výrobek byly většinou použity klasické cigarety 83 % (v EU to bylo 81 %), v 7 % balené cigarety (v EU v 6 %), ve 3 % vodní dýmka (v EU ve 4 %), u nás vůbec ne doutníky (v EU ve 2 %) ani elektronické cigarety, v 1 % zahřívání tabák.

Elektronické cigarety (EC)

Nyní u nás 3 % kuřáků užívají EC (+2 %). Těch, kteří užívali dříve, ale přestali jsou 4 % (+1 %), v 11 % (−5 %) zkusili jen jednou nebo dvakrát. Jako první výrobek zkusilo EC 0 % (−2 %), zahřívání tabák 1 % (v roce 2017 nebyl zahrnut v dotazníku). Na otázku, zda EC pomohly, odpovědělo kladně 80 %, a sice 35 % jejich uživatelů přestalo kouřit zcela, 18 % kouřit přestalo, ale po čase se ke kouření vrátilo, 27 % kouření redukovalo.

Zahřívání tabák

Zahřívání tabák užívají v ČR 3 % (v EU 1 %), v 1 % (stejně jako v EU) užívali dříve, ale přestali, v 11 % zkusili jen jednou nebo dvakrát (v EU 4 %, v roce 2017 tato otázka nebyla zařazena – tyto výrobky jsou na trhu právě od roku 2017).

Odvykání

V posledních 12 měsících zkusilo přestat kouřit 12 % kuřáků (+3 %), více než před rokem to zkusilo

33 % (−4 %), nikdy nezkušelo přestat 57 % (+3 %). Naprostá většina těch, co přestat zkusili, to zkusili bez pomoci, a to 77 % (v EU 76 %). Náhradní terapii nikotinem použilo jen 10 % (v EU 11 %), EC 10 % (v EU 11 %), zahřívání tabák 6 % (v EU 2 %), orální tabák, stejně jako v EU, 1 %, odbornou podporu využila jen 4 % (v EU 6 %).

Závěr

Eurobarometr uvádí i řadu dalších údajů. Data jsou v zásadě shodná s našimi národními výzkumy, v porovnání s EU si vedeme celkově o něco hůř. Kromě vysoké prevalence by nás mělo zarazit malé využívání odborné pomoci při odvykání kouření a naopak větší důvěra v zahřívání tabák – doufejme, že to nebude trend. Možné diskrpance by mohly souviset s nízkým počtem respondentů, ale i se situací kolem koronavirové epidemie a faktem, že kvůli tomu bylo osobní vyplňování dotazníků nahrazeno kontaktem online či telefonem.

LITERATURA

1. Public Opinion. Eurobarometer 506 [Internet]. Brussels: European Commission; 2021 [cited 2021 Feb 12]. Attitudes of Europeans towards tobacco and electronic cigarettes. Available from: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2240>.
2. Public Opinion. Special Eurobarometer 458 [Internet]. Brussels: European Commission; 2017 [cited 2021 Feb 12]. Attitudes of Europeans towards tobacco and electronic cigarettes. Available from: https://data.europa.eu/euodp/cs/data/dataset/S2146_87_1_458_ENG.
3. Csémy L, Dvořáková Z, Fialová A, Kodl M, Malý M, Skývová M. Užívání tabáku a alkoholu v České republice 2019 [online]. Praha: Státní zdravotní ústav; 2020 [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/szu/aktual/Zprava_o_uzivani_tabaku_a_alkoholu_v_Ceske_republice.pdf.

Prof. MUDr. Eva Králíková, CSc.
Ústav hygieny a epidemiologie 1, LF UK a VFN